

GEOGRAFIA: DEFINICIONS, CONCEPTES I EXEMPLES

Activitat comercial: Activitat econòmica intermediària entre els bens produïts i els consumits.

AEMA: Agència Europea del Medi Ambient, amb seu a Copenhaguen.

Agricultura de mercat: Es produeix per a l'exportació, aplicant els avenços tecnològics (maquinària, adobs químics, fertilitzants, genètica, et.), per aconseguir la màxima producció en el mínim territori possible.

Agricultura de subsistència: Té per finalitat garantir els aliments mínims suficients als membres d'una comunitat.

Agricultura extensiva: Conreu de grans superfícies agrícoles amb una inversió de capital i mà d'obra reduïda. Rendiments baixos per superfície.

Agricultura intensiva: Conreu en espais reduïts amb alts rendiments per superfície. Té com a objectiu obtenir en el mínim espai la màxima quantitat possible de productes i d'una gran qualitat.

Aiguamoll: És un terreny impermeable i planer amb herbes, canyes i altres plantes en un medi d'aigua.

Aigües territorials: Franja marítima costanera que envolta el litoral d'un país.

Ajut oficial al desenvolupament (AOD): Conjunt de recursos que els països desenvolupats destinen com a ajuda als menys desenvolupats.

Ajuts per al desenvolupament: Acords bilaterals (dos països) / Ajuts multilaterals (Banc Mundial, Fons Monetari Internacional) / Ajuts de les ONG.

Albufera: Llac salat separat del mar per un cordó litoral.

Aqüicultura: Cultiu o reproducció en captivitat d'espècies aquàtiques com per exemple les truites de riu, les orades, el llobarro, els musclos, les ostres, per a ser comercialitzades amb finalitats principalment alimentàries.

Aqüífer: Formació geològica porosa a través de la qual flueix l'aigua subterrània.

Àrea cultural: Zona que engloba diferents pobles i cultures que comparteixen uns aspectes determinats.

Àrea metropolitana: Conjunt format per una gran ciutat o nucli central i les ciutats més petites que l'envolten, relacionades entre sí amb un intens intercanvi de persones, de mercaderies i de comunicacions.

Àrea suburbana: Barris de les zones perifèriques amb una funció residencial, on solen viure persones amb un nivell econòmic mitjà o alt. Presenten una certa planificació i la degradació ambiental és mínima.

Aridesa: Terme que indica sequedat.

Armador: Persona o empresa que equipa un vaixell per a la seva explotació comercial.

Arrendament: Contracte per mitjà del qual algú cedeix a un altre el dret d'explotar la terra per un preu i un temps determinats.

Avaluació de l'impacta ambiental: Estudi per predir les conseqüències ambientals d'un projecte o actuació.

Baby boom: Un gran creixement de la població durant la dècada dels 50 a USA i dels 70 a Espanya.

Badland: Terreny sedimentari sense coberta vegetal.

Balanç o creixement o saldo migratori: És la diferència positiva o negativa entre el nombre de persones que se'n van d'un territori (emigrants) i el nombre de les que hi arriben (immigrants).

Banalització: Fenomen de pèrdua de la diversitat i de la identitat paisatgística propi de l'era global.

Banderes de conveniència: Vaixells que no naveguen sota la bandera del seu país, sinó de països que tenen lleis més permissives pel que fa als impostos i a les condicions laborals i tècniques.

Biocapacitat: Capacitat d'una area especifica biològicament productiva de generar un proveïment regular de recursos renovables i d'absorbir els residus del consum.

Biodiversitat: Conjunt d'espècies animals i vegetals d'un lloc determinat.

Biomassa: La quantitat de matèria orgànica. Molt elevada als boscos plujosos.

Bocage: Paisatge rural caracteritzat per l'alternança de tanques de vegetació i marges entre els conreus.

Borsa: Mercat on es negocia públicament la compra i la venda de matèries primeres, accions d'empreses i altres béns.

Bosc secundari: Bosc desenvolupat després que el bosc original desaparegués o fos alterat.

Cabal fluvial: Quantitat d'aigua que travessa una secció d'un riu en la unitat de temps.

Cadenes de muntatge: Organització de la producció, de manera que cada treballador fa una petita operació del procés de fabricació i ha de sincronitzar-se amb l'operació anterior i posterior.

Capa d'ozó: Capa atmosfèrica que protegeix la vida terrestre perquè bloqueja els raigs ultraviolats procedents del sol.

Cens: Llista de tots els habitants d'un país en un període determinat. Conté dades de caràcter demogràfic, cultural, econòmic i social.

Circuit integrat: Pastilla de silici a la qual s'han connectat milers de dispositius electrònics.

Circumscripció electoral: Conjunt d'electors sobre el qual es realitzen les consultes electorals. A Espanya és la Província.

Ciutat difusa: En algunes àrees metropolitanes els límits entre les nuclis urbans no estan gaire definits.

Ciutat global: La que exerceix la seva influència més enllà de la pròpia regió o del propi país fins assolir la pràctica totalitat del planeta.

Ciutats més poblades: Tòquio, Sao Paulo, Ciutat de Mèxic, Bombai, Nova York, Dacca, Delhi, Calcuta, ...

Clima: Successió dels tipus de temps que s'esdevenen en un lloc determinat al llarg de molts anys. Per poder definir un clima es necessiten com a mínim les observacions recollides durant un període de 30 anys.

Comarca: Entitat local de caràcter territorial constituïda per l'agrupació de municipis continguts amb una personalitat jurídica pròpia.

Combustible fòssil: S'anomena així perquè prové de la descomposició de matèria orgànica atrapada en el subsòl fa molts milions d'anys.

Comerç exterior: El comerç que s'estableix amb altres països.

Comerç interior: El comerç que s'estableix entre persones i empreses a l'interior d'un país.

Comerç just: Comerç alternatiu que té com a principi fonamental garantir als productors dels països del sud una compensació justa per la seva feina.

Comerç majorista: És el que treballa amb grans quantitats de material, els emmagatzema i distribueix entre altres establiments comercials.

Comerç minorista: És el que se subministra al consumidor final dels productes.

Comunitats autònomes: Constitució 1978 (17 + 2 ciutats)). Formades per províncies limítrofes amb característiques històriques, culturals i econòmiques comunes. Certa capacitat d'autogovern.

Condonar: Perdonar un deute.

Conferències sobre el medi: Protocol de Montreal (1987) sobre la reducció de l'emissió de gasos que provoquen la disminució de la capa d'ozó. Conferència de Rio (1992) on es va signar la Carta de la Terra. Conferència de Kyoto (1997) sobre la limitació de les emissions de CO₂. Conferència de Buenos Aires (1998) sobre el canvi climàtic.

Consell comarcal: Institució responsable de cada comarca. Format per consellers comarcals elegits entre els regidors dels municipis de la comarca. Té competències en l'ordenació del territori, la sanitat, la cultura, l'esport, l'ensenyament i el medi ambient.

Consum d'aigua: 80% agricultura / 12% indústria / 8% domèstic

Contaminació atmosfèrica: És fruit de l'activitat humana i genera la pluja àcida, l'efecte hivernacle i la contaminació de l'aire a les ciutats.

Continu rurubà: Àrees on els límits entre el que és rural i el que és urbà no estan gaire definits.

Conurbació: Gran zona urbanitzada amb diversos nuclis centrals, d'importància similar i amb estretes relacions, encara que poden tenir funcions diferenciades.

Conveni Europeu del Paisatge: Aprovat pel Consell d'Europa (2000) i adhesió de Catalunya. Promou la protecció dels paisatges europeus i la seva gestió amb criteris de sostenibilitat.

Corbes d'exhauriment: Gràfics de predicció del temps d'exhauriment.

Corbes de nivell: Línia corba que representa els punts a on la elevació del terreny és la mateixa sobre un plànol o mapa topogràfic.

Creixement migratori (CM): és el resultat de restar el nombre d'emigrants del d'immigrants.

Creixement migratori: És el resultat de restar el nombre d'emigrants del nombre d'immigrants.

Creixement natural o vegetatiu (CN o CV): és el resultat de restar la mortalitat de la natalitat.

Creixement total (CT): és el resultat de sumar el creixement vegetatiu i el creixement migratori.

Creixement total: És el resultat de sumar el creixement natural o vegetatiu i el saldo o creixement migratori.

Creixement vegetatiu o natural: El resultat de restar la mortalitat a la natalitat.

Cultura: Conjunt de tradicions i de formes de vida d'un poble o d'una societat.

Curs d'un riu: Recorregut d'un riu des del naixement fins a la desembocadura.

Degradació del sòl: Fenomen produït per la pressió humana que té com a resultat la pèrdua de la capacitat del sòl per suportar la vida humana i vegetal.

Demografia: Ciència que estudia la població. (Volum, dinàmica, i estructura).

Densitat (D): és el nombre d'habitants per quilòmetre quadrat.

Depuradora: Instal·lació destinada a la neteja i purificació de l'aigua.

Desarrelament: Apartament o allunyament del lloc on una persona viu habitualment.

Desastre natural: Fenomen natural d'una magnitud que sobrepassa un determinat llindar i provoca danys severos a les comunitats humanes.

Desenvolupament humà: Procés a través del qual l'ésser humà utilitza les seves capacitats per ampliar les seves oportunitats.

Desenvolupament sostenible: És una estratègia de desenvolupament econòmic i social que no vagi en detriment del medi ambient. Satisfà les necessitats actuals sense comprometre les necessitats de les generacions futures.

Desforestació: Desaparició o destrucció massiva de la massa forestal per implantar-hi explotacions agrícoles, ramaderes, industrials, etc.

Desgast ecològic: Deteriorament progressiu que les substàncies contaminants provoquen en un ecosistema.

Deslocalització: Trasllat de les instal·lacions industrials a altres llocs. Normalment dels països desenvolupats al Tercer Món.

Deute extern: Endeutament dels països del sud a causa de la concessió de crèdits per finançar processos de desenvolupament. Fenomen agreujat des de 1980.

Dinàmica de la població: Són els ritmes de creixement o de decreixement que experimenta una població (natalitat, mortalitat, fecunditat, creixement vegetatiu, creixement migratori).

Domini de vegetació: Àrea caracteritzada per la presència d'unes determinades comunitats vegetals (pinedes, alzinars).

Dorsal oceànica: Serralada submarina de gran extensió i altitud.

Economia sostenible: Capacitat d'equilibrar l'activitat productiva amb l'ús dels recursos i el medi ambient.

Economia submergida: Conjunt d'activitats econòmiques que es desenvolupen clandestinament i escapen al control fiscal i a les lleis i normatives laborals.

Ecosistema: Sistema d'organització dels organismes de diverses espècies que viuen en un espai definit.

Ecosistema (Bis): És una unitat pràctica per definir l'entorn físic comú en què viuen molts individus de diferents espècies.

Eixamples: Zones urbanes residencials de classes mitjanes. Van aparèixer al voltant dels nuclis històrics de les ciutats europees al final del s.XIX.

Emigrant: Persona que abandona un lloc per establir la seva residència en un altre.

Empremta ecològica: Quantitat d'hectàrees necessàries per produir recursos per la humanitat i absorbir-ne les deixalles.

Esperança de vida: És el nombre mitjà d'anys que pot esperar viure una persona en néixer si es mantenen estables els factors que influeixen en la mortalitat.

Estat descentralitzat: Són estats unitaris amb un cert grau d'autogovern a través d'entitats territorials autònomes que, a vegades, coincideixen amb les nacions que formen l'estat.

Estat federal: Unitat territorial que gaudeix d'una veritable autonomia, garantida per la Constitució, que exerceixen en determinats camps legislatius i administratius. (estats Units, Alemanya i Mèxic).

Estat unitari: Aquells en què tot el territori estatal està governat de d'un sol aparell centralitzat, sense autonomia política per a les possibles nacions que els integren i que poden perdre la seva identitat a causa d'una política unificadora. (França, Portugal i Polònia).

Estat: Territori que està sota l'administració d'un mateix govern.

Estiatge: Període de mínim cabal.

Estrats: Masses de sediments en forma de capa de guix variable que constitueixen els terrenys sedimentaris.

Estructura de la població: Classificació de la població per grups d'edat i per sexes, es a dir establir els grups d'edat que formen una població.

Eurobaròmetre: Enquestes realitzades per la Comissió Europea als ciutadans per saber la seva opinió sobre la mateixa UE i altres aspectes econòmics, polítics i socials.

Exportació: Ingressos procedents de la venda d'articles i serveis a d'altres països.

Fecunditat: Quantitat de nascuts vius en relació amb la població femenina en edat fèrtil (entre 15 i 49 anys).

Fenomen natural: Procés de tipus divers com la pluja, la neu, els llamps, l'onatge, els terratrèmols, les erupcions volcàniques, etc., provocat per la dinàmica inherent als elements naturals del planeta Terra.

Fissió nuclear: Procés per mitja del qual un nucli es divideix en dos o més nuclis petits alliberant una gran quantitat d'energia.

Fitoplàncton: Conjunt d'organismes vegetals que viuen al mar i que formen part del plàncton.

Foc o fogatge: Unitat familiar integrada per un nombre determinat de persones que disposen d'una casa.

Fons de compensació: Instrument de política territorial de l'Estat espanyol per promoure el creixement de les comunitats autònomes més desfavorides.

Fons de cohesió: Fons de la UE per als països amb més deficiències en medi ambient i transports.

Fons estructurals: Fons de la UE per a infraestructures i equipaments de les zones més endarrerides.

Fons social europeu: Fons de la UE destinat a fomentar les oportunitats de feina i la mobilitat geogràfica i professional dels treballadors.

Frontera política: Són línies imaginàries de separació entre estats i d'organització política de l'espai mundial.

G7: Alemanya, Canadà, Estats Units, França, Itàlia, Japó i Regne Unit. S'organitza una cimera anual de caps d'Estat per discutir temes econòmics i polítics.

G8: G7 més Rússia convidada.

G20: Creat pel G7 el 1999 com a fòrum de cooperació i de consulta sobre temes financers entre els països desenvolupats i els emergents (Xina, Índia, Sud-àfrica, Brasil, Aràbia Saudita, Argentina,...).

Globalització: És un procés que consisteix en la integració de l'economia dels diferents estats en un sol sistema econòmic mundial de base capitalista.

Golf: Entrada de mar de forma arrodonida.

Hidrocarburs: compostos orgànics formats per àtoms de carboni i hidrogen.

Immigrant: Persona que arriba a un lloc per residir-hi temporalment o permanentment.

Impacte ambiental: Conjunt d'alteracions del medi ambient provocades per l'activitat humana.

Importació: Pagaments resultants de la compra de productes o serveis d'altres països.

Índex d'envelliment: Relació entre el nombre de persones velles i el de persones de 0 a 14 anys.

Índex de desenvolupament humà (IDH): Indicador socioeconòmic compost, calculat anualment per l'ONU. Compta tres factors: salut (esperança de vida), cultura (índex d'alfabetisme) i renda (PIB).

Índex de fecunditat: És una mesura que expressa el nombre mitjà de fills d'una dona al llarg de la seva vida fèrtil.

Índex sintètic de fecunditat (ISF): Indica el nombre mitjà de fills d'una dona al llarg de la seva vida. Es suposa que la fecunditat de cada grup d'edat es manté constant.

Indicadors socioeconòmics: Conjunt de dades mitjançant les quals podem tenir una visió ràpida de la situació social i econòmica d'una àrea determinada.

Inflació: Elevació general del nivell de preus, que provoca una disminució del poder adquisitiu.

Integració econòmica: S'articula a partir de l'existència d'un mercat interior únic que permet la lliure circulació de béns, serveis, persones i capitals.

Interculturalitat: contacte entre les cultures basat en la igualtat, el respecte i la solidaritat.

Irredemptisme: Aspiració d'un grup nacional d'alliberar de la dominació estrangera qualsevol part del seu territori i unir-se en un sol Estat.

Isòbares: Línies que uneixen els punts que registren una pressió atmosfèrica idèntica.

Isohietes: Línies que uneixen els punts que tenen les mateixes precipitacions en un moment determinat.

Isotermes: Línies que uneixen els punts que registren les mateixes temperatures en un moment determinat.

Jerarquia urbana: Organització de ciutats segons la seva àrea de influència i les seves dimensions demogràfiques, les seves funcions i serveis.

Kyoto: Cimera de la Terra (1997). Patrocinada per l'ONU. Es va proposar que els països més industrialitzats disminuïssin les seves emissions de CO₂ de manera progressiva.

Latifundi: Explotació agrària de grans dimensions (Andalusia).

Llengües més parlades: Xinès, Anglès, Hindi, espanyol, Rus i Àrab.

Lliurecanvisme: Doctrina econòmica basada en el lliure canvi per la qual no es discrimina contra les importacions ni s'obstrueixen les exportacions.

Majorista: Comerciant que compra gran quantitats de mercaderies als productors i les ven a altres comerciants o empreses.

Malnutrició: No consumir prou aliments per mantenir el pes i realitzar una activitat lleugera.

Mancomunitats: Municipis coordinats per organitzar serveis que no són d'un sol municipi, com ara els transports o el sanejament.

Marca blanca: producte genèric sense marca, exclusiu i característic d'una cadena de supermercats.

Megalòpolis: Una gran regió urbana amb múltiples nuclis centrals de diversa importància, amb més de 20 milions d'habitants, on es desenvolupen

complexes xarxes d'activitats i enormes intercanvis de fluxos. Agrupen conurbacions i àrees metropolitanes.

Minerals metàl·lics: Matèries a partir de les quals s'obtenen els metalls.

Minerals no metàl·lics: Materials l'aprofitament dels quals té altres finalitats diferents de l'obtenció de metalls.

Minifundi: Explotació agrària de reduïdes dimensions, insuficient per a mantenir una família (Galícia).

Minorista: Comerciant que ven directament al públic quantitats petites de productes.

Minorització: Fenomen pel qual un Estat intenta diluir una nació o ètnia. Exemple: Xina amb el Tibet.

Model de transició demogràfica: Model creat per analitzar la dinàmica demogràfica dels països. Determina quatre fases en funció de la natalitat i la mortalitat.

Monoconreu: Agricultura especialitzada en un únic conreu.

Monocultiu: Domini d'un sol tipus de cultiu en la mateixa explotació. En alguns països domina el conreu d'un sol producte. Moltes vegades per raons històriques (imperialisme).

Mortalitat infantil: Expressa la proporció en tants per mil de les defuncions de criatures durant el seu primer any de vida, en relació amb el nombre total de naixements en el mateix període.

Mortalitat: Quantitat de defuncions produïdes durant un anys en un lloc determinat.

Multinacionals: Grans estructures productives i comercials, que tenen establiments a diversos països i que actuen amb una estratègia conjunta la qual es decideix des de la seu central i tenen un gran pes específic dins de l'economia i la política mundial. Exxon Mobil, General Motors, Ford Motor, Shell, BP, General Elèctric, Mitsubishi, Toyota Motor,...

Municipis: Nivell d'organització territorial més antics. A Espanya hi ha 8111. Estan regulats per la Llei de bases del règim local (1985). Administrats pels Ajuntaments (Alcalde i regidors). L'alteració del territori ha de ser aprovada per la Comunitat autònoma.

Natalitat: Quantitat de nascuts vius durant un any en un lloc determinat.

Nous països industrialitzats (NPI): Països del sud-est asiàtic com Corea del Sud, Taiwan, Hong Kong, Singapur, Malàisia, Tailàndia, Indonèsia i Filipines. Fenomen lligat a la deslocalització.

Oligopoli: Control del mercat per un nombre reduït d'empreses, que es coordinen per fixar els preus.

ONG: Entitat sense voluntat de lucre, autònoma i independent de qualsevol govern, que treballa per al desenvolupament i la millora de les condicions de vida.

ONU: Organització de les Nacions Unides (1945). Assemblea general (tots els estats membres). Secretaria (Ban Ki moon). Consell de Seguretat (5 amb vet – USA/Rússia/França/Xina/Gran Bretanya - i 10 renovables). Tribunal de justícia. Altres organismes: UNICEF/FAO/UNESCO/OMS/FMI.

OPEP: Organització de països exportadors de petroli creada l'any 1960 amb la finalitat d'unificar les polítiques comercials petroleres dels estats membres. Iran, Iraq, Aràbia Saudí, Qatar, Kuwait, Emirats Àrabs, Algèria, Líbia, Nigèria, Gabon Veneçuela i Equador.

Organitzacions econòmiques: Unió Europea (UE) - Associació Nacions Sud-est d'Àsia (ASEAN) – Mercado Común del Sur (MERCOSUR: Brasil, Argentina,).

Orogènesi: Moviments de l'escorça terrestre que donen lloc a la formació de sistemes muntanyosos.

Oscil·lació tèrmica: És la diferència entre la temperatura més baixa registrada i la temperatura més alta.

Over booking: Pràctica consistent en vendre més places hoteleres de les que existeixen, amb la finalitat de no perdre diners per les baixes de darrera hora.

Padró municipal: És la relació de la població d'un municipi i conté dades sobre el nom, el domicili, el sexe, el nivell d'instrucció, la professió, etc.

Parades ecològiques: Establiment de vedes que permetin la recuperació dels ecosistemes marins.

Parc tecnològic: Zona urbana dedicada a fomentar la innovació tecnològica mitjançant la instal·lació de centres públics i privats dedicats a la investigació, juntament amb empreses d'alta tecnologia.

Parceria: Contracte per mitjà del qual una persona aporta finques o bestiar, i una altra la feina.

PEIN: Pla d'espais d'interès natural que selecciona zones terrestres i marítimes de Catalunya que cal protegir.

Peneplà: Superfície amb pendent molt suau amb fons de vall molt amples pels quals circulen els rius.

Personatges: Walter Christaller (geògraf) / Thomas Robert Malthus (economista i demògraf) / Lluís Solé Sabarís (geòleg català) / Arthur G. Tansley (ecòleg) / Pau Vila (geògraf català) / Alfred Weber (economista).

PIB: Producte interior brut. És el valor de la producció total d'un any a l'interior d'un país.

PIME: Terme que fa referència a la petita i mitjana empresa.

Pla d'Espais d'interès natural (PEIN): Té per funció preservar i gestionar els espais d'interès natural de Catalunya.

Pla de sanejament: Gestió de les aigües residuals urbanes i industrials a través de la reducció de la contaminació en origen i del tractament de les aigües en estacions depuradores.

PNB: Producte nacional brut. És el total d'ingressos de la població resident d'un país en un any.

Població activa: Població que té feina o en busca. La població activa pot estar ocupada (aquella que fa una feina remunerada), o desocupada o en atur.

Població límit: Nombre màxim d'individus d'una espècie en unes condicions determinades.

Poblament a Espanya: rural (fins a 2000 habitants), semiurbà (entre 2000 i 10.000 habitants) i urbà (més de 10.000 habitants).

Policonreu: Agricultura de diversos productes en una mateixa superfície.

Polígon industrial: Zona urbana dedicada a fomentar la instal·lació de fàbriques i magatzems de distribució.

Política agrària comuna (PAC): Política econòmica del sector agrari de la Unió Europea que persegueix objectius bàsics com afavorir l'explotació familiar mitjana, fomentar l'agricultura intensiva, incrementar la productivitat, estabilitzar els mercats, etc.

Política demogràfica: Conjunt de mesures econòmiques, socials i legislatives adoptades pels estats amb la intenció d'influir en las variables bàsiques de la població (natalitat).

Populacionisme: Política demogràfica que aspira a aconseguir un augment important de la població, mitjançant l'increment de la natalitat o la immigració.

POUM: El Pla d'Ordenació Urbanística Municipal és un instrument tècnic i legal que ordena el territori d'un municipi.

PPA: PIB per paritats de poder adquisitiu. Valora sempre igual els preus del mateix producte i permet una bona comparació dels PIB de diferents països.

Procés d'aculturació: Pèrdua de trets de la pròpia cultura, substituïts per altres d'una cultura diferent.

Producció: Quantitat de productes obtinguts per una empresa en un període determinat de temps.

Productes fitosanitaris: Substàncies i preparats per protegir els vegetals d'organismes nocius o bé per influir en el seu creixement.

Productivitat: Relació entre la producció i els recursos emprats per obtenir-la en un període determinat de temps.

Productivitats: Quantitat de productes obtinguda per unitat de superfície.

Projeccions demogràfiques: Previsions de les tendències de la població, tot deduint quina pot ser la seva evolució en un futur proper.

Proteccionisme: Política econòmica dirigida a protegir l'economia d'un Estat.

Protocol de Kioto: Acord internacional que té com a objectiu limitar les emissions de gasos que provoquen l'escalfament global.

Províncies: És una entitat local amb personalitat jurídica pròpia, formada per una agrupació de municipis. Implantada a Espanya el 1833 i definida per la Constitució de 1978. Governada per la Diputació, on estan representats els municipis. L'alteració territorial ha de ser aprovada per les Corts Generals.

Purins: Producte líquid format per les defecacions dels animals (porcs).

Quart món: Bosses de pobresa situades al bell mig de la prosperitat urbana.

Quota de mercat: Percentatge que una empresa té del total del mercat disponible.

R+D: Índex que mesura la inversió en recerca i desenvolupament en relació al producte interior brut.

Ramaderia estabulada: Ramaderia intensiva en què els animals es crien en estables o granges i s'alimenten amb pinso.

Rasa: Superfície plana limitada per penya-segats marins esglaonats.

Reciclatge: Tractament total o parcial d'un producte o material ja utilitzat.

Reconversió: Tractament de xoc a curt termini per a indústries que es troben en crisi. Té l'objectiu de reduir despeses i augmentar la competitivitat de l'empresa.

Recurs natural: És qualsevol material o energia que podem obtenir del medi físic per tal de cobrir les nostres necessitats biològiques o socials.

Recurs no renovable: El que es regenera a un ritme inferior al qual es explota per la societat. Existeix en quantitats finites (carbó, petroli i gas).

Recurs renovable: El que es regenera a un ritme igual o superior al qual es explota per la societat. Radiació solar, vent, aigua, plantes i animals.

Recurs renovable (bis): És aquell que a causa de les seves característiques no s'exhaureix: l'energia solar, el vent, l'onatge, per exemple, o es regenera amb unes taxes de renovació condicionades pel funcionament dels sistemes naturals dels quals depèn: la biomassa dels boscos, l'aigua dolça, les poblacions d'espècies silvestres, etc. Cal assenyalar que una sobreexplotació d'un recurs renovable pot causar la seva disminució o desaparició.

Regió metropolitana de Barcelona: Barcelonès, Baix Llobregat, Maresme, Garraf, Vallès Occidental, Vallès Oriental i Alt Penedès.

Relleu: És el conjunt de formes que té la superfície terrestre.

Relleu tabular: Tipus de relleu de superfície aplanada i vores costerudes.

Rendibilitat: Relació entre la inversió realitzada i els guanys obtinguts.

Revolució blava: Augment de les captures marines gràcies a la tecnologia, durant les dècades de 1950 i 1960.

Revolució verda: Desenvolupament agrícola altament tecnificat, principalment de cereals, que es va produir entre 1965 i 1985. Es va multiplicar la producció mundial.

Ria: Forma de penetració marina a la terra, normalment allargada.

Risc natural: Fenomen associat a la presència humana.

Roques industrials: Matèria mineral utilitzada en processos industrials.

Rural: Terme oposat al concepte d'urbà. Es considera territori rural aquell que no presenta concentracions superiors als 10.000 habitants.

Saldo migratori: Diferència entre el volum de la immigració i la emigració d'un lloc determinat. Pot ser positiu o negatiu.

Segregació d'usos: És la distribució dels usos del sòl de la ciutat (residencials, comercials, industrials, administratius) en espais clarament diferenciats.

Segregació espacial: Distribució de la població urbana en àrees diferents segons les seves característiques econòmiques, socials, culturals o religioses.

Segregació social: Distribució de la població en zones diferents segons les característiques econòmiques, socials o culturals.

Serveis socials: Accions inherents a la prestació de serveis de salut, promoció i Assistència social, seguretat social, educació, cultura, etc.

Silvícola: Terme que engloba totes les activitats necessàries per regenerar els boscos, explotar-los i protegir-los.

Sistema urbà català: Regió metropolitana de Barcelona (àrea metropolitana: L'Hospitalet, Badalona, Cornellà, Sant Coloma de Gramenet i corona metropolitana: Mataró, Sabadell, Terrassa) / Ciutats d'influència supracomarcal (Reus-Tarragona, Lleida, Girona, Manresa)/ Centres comarcals (Figueres, Olot, Balaguer) / Centres subcomarcals (Roses, Bellver de la Cerdanya).

Sobrepastura: Pastura abusiva que comporta la destrucció dels ecosistemes que serveixen d'aliment als animals.

Sòcols: Relleu de plana o d'altiplà formats durant l'era primària o paleozoic. Són els més antics de la península i estan formats per roques molt rígides que, quan hi ha moviments interns de la terra, no es pleguen sinó que es fracturen en blocs.

Sostenibilitat: Capacitat de regeneració dels recursos naturals o del medi.

Sostenibilitat (bis): Model de desenvolupament que satisfà les necessitats de la generació actual sense comprometre la capacitat per satisfer les necessitats de les generacions futures. També s'ha estès al transport aeri.

Taxa (global) de fecunditat: És la relació entre el nombre de nascuts vius en un any i el total de les dones que tenen entre 15 i 49 anys.

Taxa bruta de reproducció: és la relació entre el nombre de filles que té una generació de dones i la quantitat de dones que la formen.

Taxa d'envelliment: Percentatge de persones de més de 65 anys sobre el total de la població.

Taxa de creixement natural (TCN): és la taxa de natalitat menys la taxa de mortalitat.

Taxa de creixement vegetatiu: Diferència entre la taxa de natalitat i la taxa de mortalitat.

Taxa de dependència: És la relació entre la població adulta i la constituïda pels vells i els joves.

Taxa de fecunditat general per edats: és el nombre de nascuts vius de les mares d'una determinada edat, dividit pel total de dones del mateix grup d'edat i multiplicat per 1000.

Taxa de fecunditat (TF): és el total de naixements en un any, dividit per el total de dones entre 15 i 49 anys (etapa fèrtil) i multiplicat per 1000.

Taxa de mortalitat: Percentatge entre les defuncions i el total d'habitants.

Taxa de natalitat: Percentatge entre les persones nascudes vives i el total d'habitants.

Tecnòpolis: Aplicació del model del parc tecnològic a tota una ciutat, per tal de fomentar la innovació tecnològica mitjançant la instal·lació de centres públics i privats dedicats a la investigació, juntament amb empreses d'alta tecnologia.

Teixit industrial: Conjunt que formen les indústries amb els seus nuclis i eixos.

Temps atmosfèric: Estat de l'atmosfera en un lloc i en un moment determinat.

Temps d'exhauriment: El temps que es tarda en utilitzar les reserves d'un mineral.

Terciari superior o quaternari: Sector econòmic que inclou companyies de serveis molt especialitzats i dedicats sobretot a les empreses.

Terciarització: Creixement del sector serveis en detriment de l'industrial.

Tipus de frontera: a/ Terrestres: Natural – Nacional – Contractual (De traçat geomètric) b/ Aigües territorials c/ Aèries.

Tipus de població (Espanya): Urbana (+10.000 persones), semiurbana (entre 2.000 i 10.000 habitants) i rural (- 2.000 persones).

Tour operators: Empreses turístiques que controlen la totalitat del procés, disposen des de les agències de viatges, a les companyies de transports i, en alguns casos, també la indústria hotelera.

Turisme de masses: Desplaçaments i estades provisionals massives que es van desenvolupar a partir dels anys 60.

Turisme ecològic: És aquell turisme responsable que procura reduir al mínim l'impacta en el medi.

Urbanització: Fenomen pel qual les ciutats creixen d'una manera accelerada en nombre, població i superfície, i els modes de vida característics de les ciutats es fan extensius a grans àrees.

Valor afegit: Augment de valor que experimenta un producte al llarg del procés de producció i de distribució.

Valor de canvi: Preu d'un bé al mercat.

Vegueria: Demarcació territorial sorgida a l'època medieval a Catalunya.

Vies d'alta capacitat: Vies almenys amb dos carrils de circulació en cada sentit.

Xarxa natura 2000: Inclou tots aquells ecosistemes que tenen algun nivell o altre de protecció legal segons directives de la UE.

Xarxa urbana: Conjunt de relacions entre les ciutats d'un territori, que adquireixen una complementaritat i una diferenciació de funcions dins d'un conjunt jerarquitzat.

Xarxa urbana (bis): Sistema dinàmic on els intercanvis entre els diversos nuclis esdevenen elements principals del seu desenvolupament.

Zona rururbana: Zona on coincideixen característiques rurals i urbanes.

Zones forestals (bosc tropicals): Amèrica sud (Amazònia) / Àfrica central (Zaire) / Sud-est Àsia (Indonèsia, Malàisia, Filipines).

Zones franques: Àrees pràcticament aïllades del control dels governs en països en vies de desenvolupament, on les condicions de treball són molt dures, s'hi desenvolupen processos productius que requereixen poca qualificació professional, no hi ha control respecte al medi ambient i les empreses gaudeixen d'avantatges fiscals.

Zones suburbials: Zones urbanes al costat d'àrees industrials i en què viuen persones de rendes baixes. També s'anomenen ciutats dormitori.

Corbera de Llobregat, 2011

